

Partnerrelaties in gezinnen

Gezinnen in Vlaanderen over single zijn en LAT-relaties, over gehuwd, wettelijk of feitelijk samenwonen, voorhuwelijks samenwonen, over vorige partnerrelaties en over de ex-partner.

Auteur: Inge Pasteels (Hogeschool PXL – Expertisecentrum PXL Social Work Research) en Kathleen Emmery (Kenniscentrum Gezinswetenschappen, Odisee hogeschool)

1 INLEIDING

Deze bijdrage wil inzicht bieden in het dynamisch karakter van hedendaagse gezinnen anno 2021. Hedendaagse partnerrelaties kleuren de gezinnen van vandaag en de familiestructuren van morgen. De studie van deze partnerrelaties geeft inzicht in hoe het gezin als institutie evolueerde van het kerngezin als hoeksteen van de samenleving naar een brede waaier aan gezinsvormen.

Leeswijzer

De hier gepresenteerde cijfers zijn afkomstig uit de gezinsenquête. De gezinsenquête is een postenquête bij personen met minstens één kind jonger dan 25 jaar in Vlaanderen. 9.000 steekproefpersonen werden per toeval uitgeloot door het Rijksregister en gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. Uiteindelijk nam 36,9% van de aangeschreven steekproefpersonen deel. De percentages zijn gewogen percentages zodat ze representatief zijn voor de populatie gezinnen in het Vlaamse Gewest met minstens één kind jonger dan 25 jaar, zoals gekend in het Rijksregister, voor de kenmerken geslacht, leeftijd, gezinstype en herkomst. Bij de gewogen percentages geven we – ter informatie – ook telkens het aantal respondenten (niet gewogen n) mee waarop de percentages zijn berekend. Anders dan in de vorige editie van de gezinsenquête hebben we ook gezinnen bevroegd wiens kind niet (langer) officieel inwoont. Op deze manier konden we gescheiden ouders wiens kind(eren) officieel bij de ex-partner is/zijn gedomicilieerd, beter insluiten in de gezinsenquête. Dit heeft echter gevolgen voor de

verdeling mannen en vrouwen en voor de verdeling naar leeftijd, gezinsvormen en het aantal kinderen dat tot het gezin behoort (zie verder in deze bijdrage). Voor een overzicht van de deelnemers aan de gezinsenquête verwijzen we naar [Wie nam in 2021 deel aan de gezinsenquête?](#) (Audenaert, 2022). Meer informatie over de gewijzigde onderzoeksopzet is ook te vinden in het [methodologisch rapport](#) (Audenaert, 2022).

Betekenisvolle verbanden tussen twee kenmerken werden veelal getoetst aan de hand van de Pearson Chi-kwadraattoets of een Pearson correlatiecoëfficiënt. Indien de gebruikte toets hiervan afwijkt, wordt dit telkens duidelijk weergegeven. Het niveau van significantie wordt weergegeven met * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; en *** $p < 0,001$ of n.s. (niet significant). We bekijken telkens of er een samenhang is met geslacht, leeftijd, herkomst en het opleidingsniveau van de respondent. Dit vullen we, waar wenselijk, aan met relevante achtergrondkenmerken. Omdat de gegevens werden verzameld tijdens één enkel bevragingmoment en we ons in deze bijdrage hoofdzakelijk beperken tot een bivariate beschrijving, kunnen we geen uitspraken doen over oorzakelijke verbanden tussen kenmerken van respondenten.

De verbeterde steekproef laat toe om een aantal onderzoeksvragen uit 2016 te hernemen en betere parameters te schatten. Bovenal willen we, met deze tweede editie van de gezinsenquête, ook nagaan welke trends er te bespeuren zijn tussen 2016 en 2021. We geven - waar mogelijk - een vergelijking met de resultaten uit 2016 mee¹, met dien verstande dus dat eventuele verschillen tussen 2016 en 2021 ook kunnen te wijten zijn aan het verschil in steekproeftrekken. Dit wordt telkens aangegeven. Daarnaast geeft de bijzondere periode waarin de gezinsenquête werd afgenomen, maart-april 2021, een bepaalde kleur aan de resultaten. Het was een periode waarin de vaccinatiecampagne voor de meest kwetsbare ouderen reeds was opgestart en vaccinatie voor de hele bevolking in het vooruitzicht lag, maar waarin omwille van de opnieuw toenemende besmettingscijfers en ziekenhuisopnames een hele reeks van vrijheidsbeperkende maatregelen (opnieuw) werden ingevoerd, waaronder de sluiting van niet-medische contactberoepen, verplicht thuiswerken, winkelen op afspraak, een verlenging van de Paasvakantie (Paaspauze) en een beperking op vrijetijdsactiviteiten. Ook het aantal contactpersonen, zowel binnenhuis als buitenshuis, ging opnieuw van tien naar vier².

Werkwijze

In deze bijdrage gebruiken we de gegevens van 3.293 mannen en vrouwen tussen 25 en 64 jaar. Hierdoor blijven 11 respondenten jonger dan 25 jaar alsook 19 respondenten van 65 jaar of ouder buiten beschouwing, aangezien deze leeftijdscategorieën te klein zijn om accurate informatie op te leveren. We presenteren analyses die uitgesplitst zijn naar geslacht en leeftijdscategorie waardoor we verschillende trends voor mannen en vrouwen respectievelijk voor oudere en jongere generaties in kaart brengen³. Bijkomend hebben we aandacht voor verschillen naar opleidingsniveau en herkomst.

Inzake opleidingsniveau onderscheiden we lager, midden en hoger opgeleiden naargelang de respondent onder beschouwing hoogstens een diploma lager secundair onderwijs, hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs dan wel een diploma hoger onderwijs behaalde. We onderscheiden in de ongewogen dataset 12,9% lager opgeleiden, 27,6% midden opgeleiden en 59,5% hoger opgeleiden.

¹ Voor een vergelijking 2016-2021 beperken we ons tot het vergelijken van de basissteekproeven. De uitbreiding bij niet-EU+-gezinnen in de bevraging van 2016 wordt voor deze vergelijking buiten beschouwing gelaten. Dit betekent wel dat resultaten uit 2016 in eerdere rapporten licht kunnen afwijken.

² [Nieuwsbrieven Coronavirus COVID-19 \(info-coronavirus.be\)](#)

³ Overeenkomstig het methodologisch rapport gezinsenquête 2021 geven we mee dat de gerealiseerde steekproef van 2021 via de weegcoëfficiënt *weeg1* gewogen werd op herkomst, gezinstype en de combinatie van leeftijd en geslacht in categorieën om voor deze kenmerken representatief te zijn ten aanzien van de doelpopulatie (Audenaert, 2022).

Wat herkomst betreft onderscheiden we twee categorieën, met name België/EU+ versus niet-EU+. De groep België/EU+ omvat 89% van de respondenten (met name 80,3% Belgen en 8,7% respondenten EU+); de groep niet-EU+ is dan de resterende 11% van alle mannen en vrouwen tussen 25 en 64 jaar.

We presenteren in deze bijdrage analyses voor respondenten van wiens kinderen in- of uitwonend zijn.

2 PARTNERSTATUS

2.1 PREVALENTIE EN TYPE VAN EEN HUIDIGE PARTNERRELATIE

Globaal genomen heeft 80,8% op het moment van het invullen van de postenquête (wat we verder als 'heden' zullen benoemen) een partner of echtgeno(o)t(e). Voor vrouwen ligt dit percentage significant lager dan voor mannen, met name 77,0% tegenover 85,2%. Dit is zo in alle leeftijdscategorieën. Opvallend is ook dat het hebben van een partner of echtgeno(o)t(e) afneemt met de leeftijd. In elke leeftijdscategorie daalt het aandeel respondenten met een partner of echtgeno(o)t(e) ten opzichte van de vorige leeftijdscategorie. Voor mannen gaan de percentages over de leeftijdscategorieën heen van 95,9% naar 73,7%, voor vrouwen zien we een daling van 90,3% tot 61,1%.

De partnerrelaties verschillen niet alleen qua voorkomen tussen mannen en vrouwen en tussen verschillende leeftijdscategorieën, ook *de wijze waarop men deze partnerrelatie vorm geeft*, varieert. Een relatie met een niet-samenwonende partner is minder voorkomend, met name 4,4% van alle mannen en 5,7 % van alle vrouwen tussen 25 en 64 jaar met een kind jonger dan 25 jaar heeft een 'Living Apart Together'- of kortweg LAT-relatie. LAT-relaties komen het meeste voor in de leeftijdscategorie 45-54 jaar, met name 7,3% en 7,2% 45-54-jarige mannen respectievelijk vrouwen hebben een LAT-relatie.

Een samenwoningrelatie met een partner kan een huwelijk zijn of een wettelijke samenwoning of een samenwoning waarbij men ongehuwd samenwoont én zonder verklaring van wettelijke samenwoning. Bijna zes op tien mannen met een kind jonger dan 25 jaar (56,1%) leeft samen met een huwelijkspartner terwijl dit bij vrouwen 46,7% is. Verschillen tussen leeftijdscategorieën zijn minimaal, zowel bij vrouwen als bij mannen.

Wettelijk samenwonen, een officiële samenwoonvorm die mogelijk werd door bij wet van 23 november 1998 artikel 1476 in het Burgerlijk Wetboek in te voegen, komt zowel bij mannen als vrouwen meer voor in de jongste leeftijdscategorieën. Drie op tien van de 25-34-jarige mannen en vrouwen met minstens één kind jonger dan 25 jaar koos voor wettelijk samenwonen om de partnerrelatie vorm te geven, 30,8% respectievelijk 30,0%. Bij de 45-54-jarige mannen en vrouwen daalt dit percentage tot 6,0% en 4,1%. Over leeftijdscategorieën heen zijn er 14,4% en 14,8% mannen respectievelijk vrouwen met een kind jonger dan 25 jaar die wettelijk samenwonen.

Ongeveer één op tien mannen (10,2%) respectievelijk vrouwen (9,8%) wonen ongehuwd samen en zonder verklaring van wettelijke samenwoning. Deze percentages zijn dalend over leeftijdscategorieën heen, waarbij jongere generaties meer ongehuwd samenwonen alsook zonder verklaring van wettelijke samenwoning in vergelijking met oudere generaties en dit zowel bij mannen als bij vrouwen.

Tabel 1. Huidige partnerstatus naar prevalentie en type, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Heeft een partner waarvan:	95,9	87,3	83,4	73,7	85,2	90,3	82,3	67,1	61,1	77,0
Samenwonende partner waarvan:	95,1	83,1	76,1	71,7	80,7	87,1	76,3	59,9	55,0	71,3
gehuwd samenwonend	52,7	53,7	59,2	57,8	56,1	45,1	48,8	45,7	44,9	46,7
wettelijk samenwonend	30,8	18,7	6,9	6,0	14,4	30	17,1	5,6	4,1	14,8
samenwonend, ongehuwd en zonder verklaring van wettelijke samenwoning	11,3	10,7	10,0	7,9	10,2	12	10,4	8,6	6,0	9,8
Niet-samenwonende partner	0,8	4,2	7,3	2,0	4,4	3,2	6,0	7,2	5,2	5,7
n	150	359	463	221	1.193	381	767	702	160	2.010

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

2.2 PREVALENTIE EN TYPE VAN DE HUIDIGE PARTNERRELATIE NAAR PARTNERKENMERKEN

2.2.1 Het al dan niet hebben van een partner

Tabel 2 zoomt in op het al dan niet hebben van een partner naargelang *het behaalde opleidingsniveau* van de respondent. De resultaten tonen aan dat de kans om een partner te hebben zowel voor mannen als voor vrouwen toeneemt naargelang men hoger opgeleid is. Concreet gesproken rapporteren hoger opgeleide mannen met minstens één kind jonger dan 25 jaar significant vaker een partnerrelatie dan lager opgeleide mannen, namelijk 91,7% versus 75,2%. Van de midden opgeleide mannen heeft 82,4% een partner. Deze bevinding is in lijn met vorig onderzoek omtrent scheidingsrisico's alsook omtrent het aangaan van een nieuwe relatie na scheiding (Pasteels, Corijn & Mortelmans, 2012b; Pasteels, Lodewijckx & Mortelmans., 2013; Pasteels & Mortelmans, 2013). Wanneer we deze cijfers opdelen naar leeftijdscategorie volgen de cijfers dezelfde trend in de categorie van 45-54-jarigen, in de categorieën 25-34-jarigen en 55-64-jarigen zijn het vooral de hoger opgeleiden die vaker een partner hebben in vergelijking met de lager en midden opgeleiden. Voor de leeftijdscategorie van 35-44-jarigen rapporteren we geen significant verschil.

Bij de vrouwen stellen we eveneens vast dat meer vrouwen een partnerrelatie hebben als ze een diploma hoger onderwijs hebben, nl. 81,8% versus 70,6% en 73,1% voor lager en midden opgeleide vrouwen. De verschillen volgen dezelfde trend bij de 45-54-jarige vrouwen. Bij de 25-34-jarigen is het verschil ook groter tussen lager en midden opgeleide vrouwen, met name 79,2% lager opgeleide vrouwen versus 87,3% midden opgeleide vrouwen hebben een partner. Voor de hoger opgeleide vrouwen in deze leeftijdscategorie zijn er dat 94,3%.

Tabel 2. Het al dan niet hebben van een partner naar opleidingsniveau, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Heeft een partner										
hoogstens diploma LSO	92,5	84,9	68,7	66,3	75,2	79,2	78,9	58,8	56,9	70,6
hoogstens diploma HSO	91,3	85,8	81,5	67,7	82,4	87,3	79,7	60,2	67,5	73,1
diploma hoger onderwijs	100,0	89,4	92,2	87,0	91,7	94,3	85,0	75,3	61,5	81,8
Significantie	**	n.s.	***	**	***	**	n.s.	***	n.s.	***
n	145	349	468	218	1.180	379	757	691	163	1.990

Significantieniveau: * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Bij mannen zijn er enkel in de leeftijdscategorie 45-54-jarigen wat het al dan niet hebben van een partner betreft verschillen naargelang *herkomst* (tabel 3). Mannen met een niet-EU⁺-herkomst hebben vaker een partner dan Belgische of EU⁺-mannen, met name 92,9% versus 84,2%. Bij vrouwen maakt de herkomst om al dan niet een partnerrelatie te hebben uit voor twee leeftijdscategorieën met name bij 25-34-jarige vrouwen en bij 45-54-jarige vrouwen. In tegenstelling tot bij mannen zijn het de vrouwen met een Belgische of EU⁺-herkomst die vaker een partner hebben, namelijk 92,3% versus 83,7% en 70,0% versus 55,4%.

Tabel 3. Het al dan niet hebben van een partner naar herkomst, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Heeft een partner	96,0	87,5	84,1	75,0	85,7	90,5	82,7	67,8	61,4	77,5
België/EU⁺	95,2	86,4	82,3	72,9	84,2	92,3	83,7	70,0	61,6	78,6
niet-EU⁺	100	91,9	92,9	88,0	92,9	83,7	78,1	55,4	58,6	72,1
Significantie	n.s.	n.s.	**	n.s.	***	*	n.s.	**	n.s.	*
n	154	364	483	233	1.234	389	786	717	165	2.057

Significantieniveau: * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

2.2.2 Samenwonen of niet?

Eerst gingen we na of de kans dat mannen en vrouwen *die minstens één kind jonger dan 25 hebben én aangeven een partner te hebben eerder kiezen voor samenwonen (dan voor een LAT-relatie)*, gelijk is over leeftijdscategorieën heen, ongeacht het hoogst behaalde diploma en ongeacht het al dan niet hebben van een EU⁺-herkomst.

De cijfers in tabel 4 tonen aan dat ongeacht leeftijd 97,2% van de mannen met een partner en 92,5% van de vrouwen met een partner kozen om met deze partner samen te wonen. Voor zowel mannen als vrouwen zijn het de 45-54-jarigen die het minst vaak kiezen om samen te wonen met de partner, met name 91,4% en 89,3%.

Vervolgens gingen we na of *opleidingsniveau* en herkomst een rol spelen in de keuze om al dan niet met de partner samen te wonen⁴. Enkel voor 35-44-jarige mannen die een partner hebben stellen we vast dat midden of hoger opgeleid zijn samengaat met meer kans op samenwonen in vergelijking met dezelfde kans bij lager opgeleiden, namelijk 98,7% en 95,3% versus 90,5%. Enkel voor 25-34-jarige vrouwen is er een samenhang tussen de keuze om samen te wonen versus een LAT-relatie te hebben en het behaalde diploma, waarbij het vooral de hoger opgeleide vrouwen zijn die ervoor kiezen samen te wonen, met name 98,5%.

Tabel 4. Keuze voor een samenwoonrelatie indien men een partner heeft naar opleidingsniveau, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Indien partner, dan samenwonend	99,1	95,3	91,4	97,2	97,2	96,4	92,6	89,3	91,5	92,5
hoogstens diploma LSO	100	90,5	91,3	96,4	96,4	94,1	92,3	95,2	89,9	93,5
hoogstens diploma HSO	100	98,7	90,1	95,5	95,5	92,2	89,0	86,3	95,2	89,4
diploma hoger onderwijs	98,4	95,3	92,1	98,6	98,6	98,5	93,8	89,5	90,5	93,5
Significantie	n.s.	*	n.s.	n.s.	n.s.	*	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
n	136	307	390	169	1.002	346	640	505	108	1.599

Significantieniveau: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Naar herkomst zijn er enkel voor mannen verschillen en niet voor vrouwen. Mannen van 45-54 jaar met een niet-EU⁺-afkomst kiezen significant vaker voor een samenwoonrelatie in plaats van voor een LAT-relatie dan Belgische of EU⁺-mannen, met name 97,2% versus 90%.

Tabel 5. Keuze voor een samenwoonrelatie indien men een partner heeft naar herkomst, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	MANNEN					VROUWEN				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Indien partner, dan samenwonend	99,2	95,2	91,3	97,3	94,8	96,5	92,7	89,4	91,5	92,6
België/EU⁺	99,1	94,9	90,0	96,8	94,2	96,3	92,6	88,4	91	92,1
niet-EU⁺	100	96,7	97,2	100	97,8	97,1	93,1	96,7	100	95,3
Significantie	n.s.	n.s.	*	n.s.	*	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
n	145	320	401	177	1.043	355	659	519	108	1.641

Significantieniveau: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

2.2.3 Vorm van de samenwoonrelatie

We gingen ook na of de relatievorm van respondenten met minstens één kind jonger dan 25 jaar en met een inwonende partner, varieert tussen leeftijdscategorieën en naargelang het diploma en herkomst. Vooreerst

⁴ De steekproefgrootte verschilt met deze uit tabel 3 door item non respons op de vragen naar het hoogst behaalde diploma. Hierdoor zullen de algemene cijfers zonder onderscheid naar categorie van opleidingsniveau ook wat afwijkend zijn ten opzichte van deze gerapporteerd in tabel 3, maar dezelfde tendensen blijven uiteraard gelden. Deze bemerking geldt voor alle totalen in tabellen waar er cijfers binnen subgroepen gerapporteerd worden.

stellen we vast dat de meest gekozen vorm die zowel mannen als vrouwen aan hun samenwoonrelatie geven over leeftijdscategorieën heen, het huwelijk is, met name 69,7% respectievelijk 65,5%. 18,2% respectievelijk 20,8% van de mannen en vrouwen met een inwonende partner kiezen voor wettelijk samenwonen om hun samenwoonrelatie vorm te geven. 12,1% respectievelijk 13,7% verkiest om de samenwoonrelatie alleen feitelijk te beleven zonder officiële erkenning.

Ten tweede stellen we vast dat zowel voor mannen als vrouwen de vorm van de samenwoonrelatie sterk varieert naargelang de leeftijdscategorie waartoe ze behoren. In de jongste leeftijdscategorieën is 57,0% van de mannen en 52,0% van de vrouwen met een inwonende partner gehuwd, en 33,8% respectievelijk 34,1% woont wettelijk samen. De overeenkomstige cijfers voor de 55-64-jarige mannen en vrouwen zijn 79,8% respectievelijk 81,7% wat huwelijken betreft en 8,8% respectievelijk 7,4% wat wettelijk samenwonen betreft. Uiteraard is het recent karakter van de wetgeving inzake wettelijke samenwoning mee verantwoordelijk voor deze cijfers. Voor de oudere generaties was de mogelijkheid om te opteren voor wettelijk samenwonen niet beschikbaar op het moment dat men een officieel erkende samenwoonrelatie wilde starten waardoor het huwelijk de enige en dus voor de hand liggende keuze was ten opzichte van het louter feitelijk samenwonen.

In de bijkomende rijen in tabel 6 delen we elke leeftijdscategorie op naar opleidingsniveau. Noch voor mannen, noch voor vrouwen vinden we over leeftijdscategorieën heen statistisch significante verschillen naar opleidingsniveau wat de keuzevorm van een samenwoonrelatie betreft. Voor 25-34-jarige mannen alsook voor 15-34-jarige vrouwen zien we wel significante andere keuzes om de samenwoonrelatie vorm te geven naargelang het diploma. Lager opgeleide vrouwen kiezen vaker voor feitelijk samenwonen dan midden en hoger opgeleide vrouwen, nl. 32,1% versus 17,2% en 9,8%. Andersom kiezen deze laatsten vaker voor een huwelijk dan lager opgeleide vrouwen, met name 48,1% en 54,8% tegenover 43,9% lager opgeleide gehuwde vrouwen. De cijfers voor lager opgeleide mannen laten we buiten beschouwing omwille van een te kleine steekproefgrootte, voor de midden en hoger opgeleide mannen zien we dezelfde trends als bij vrouwen maar vooral bij de hoger opgeleide mannen zijn deze nog meer uitgesproken, slechts 1,6% van de 25-34-jarige mannen met partner en kind onder 25 jaar woont feitelijk samen terwijl datzelfde percentage voor vrouwen toch nog 9,8% is.

Tabel 6. Keuze voor een huwelijk, wettelijk samenwonen of een feitelijk samenwonen indien men een inwonende partner heeft naar opleidingsniveau, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Totaal										
gehuwd	57,0	64,1	77,9	79,8	69,7	52	63,6	76,7	81,7	65,5
wettelijk samenwonend	33,8	22,9	9,2	8,8	18,2	34,1	22,8	8,9	7,4	20,8
feitelijk samenwonend	9,3	13,0	12,9	11,4	12,1	13,9	13,6	14,3	10,9	13,7
Hoogstens diploma lager secundair onderwijs										
gehuwd	72,8	70,3	84,0	75,6	76,0	43,9	67,4	64,4	73,9	61,4
wettelijk samenwonend	19,6	15,5	8,2	20,8	14,5	23,9	20,3	19,9	26,1	21,4
feitelijk samenwonend	7,6	14,2	7,8	3,6	9,5	32,1	12,3	15,7	0	17,2
Hoogstens diploma hoger secundair onderwijs										
gehuwd	50,0	61,0	75,3	80,8	66,1	48,1	60,5	76,3	77,3	63,0
wettelijk samenwonend	29,8	22,7	12,0	6,8	18,5	34,7	20,7	10,3	5,0	20,4
feitelijk samenwonend	20,2	16,3	12,8	12,4	15,4	17,2	18,8	13,4	17,7	16,6
Diploma hoger onderwijs										
gehuwd	58,8	63,8	77,7	80,8	70,0	54,8	63,9	79,4	84,7	67,1
wettelijk samenwonend	39,6	25,4	7,9	5,4	19,1	35,5	23,8	6,1	5,0	20,8
feitelijk samenwonend	1,6	10,9	14,4	13,8	10,9	9,8	12,3	14,4	10,3	12,1
Significantie	***	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	*	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
n	135	295	362	163	955	334	601	458	100	1.493

Significantieniveau: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$; n.s. niet significant. Grijs gemarkeerde cijfers zijn percentages berekend op n kleiner dan 20.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

In tabel 7 geven we dezelfde cijfers weer naar *herkomst* van de respondent. Herkomst is zowel voor mannen als voor vrouwen met een inwonende partner relevant om de gekozen relatievorm te verklaren. De voornaamste vaststelling is dat het huwelijk veel vaker voorkomt indien men een niet-EU⁺-herkomst heeft. Quasi twee derden van alle mannen (65,6%) en vrouwen (61,9%) met een Belgische of andere EU⁺-herkomst die minstens één kind jonger dan 25 jaar én een partner hebben, zijn gehuwd. Dezelfde percentages voor mannen en vrouwen met een niet-EU⁺-herkomst zijn 86,7% respectievelijk 83,8%. Binnen leeftijdscategorieën zijn er significante verschillen naar herkomst voor 35-44-jarige mannen, voor 45-54-jarige mannen, voor 25-34-jarige vrouwen en voor 35-44-jarige vrouwen. Des te jonger de respondenten onder beschouwing, des te meer verschillen de percentages tussen mannen en vrouwen naargelang herkomst aangezien bij mannen en vrouwen met een Belgische of andere EU⁺-herkomst het huwelijk globaal genomen minder populair wordt maar de cijfers voor mannen en vrouwen met een niet-EU⁺-herkomst eerder stabiel blijven.

Tabel 7. Keuze voor een huwelijk, wettelijk samenwonen of feitelijk samenwonen indien men een inwonende partner heeft naar herkomst, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Totaal										
gehuwd	55,4	64,6	77,8	80,6	69,5	51,8	64	76,3	81,7	65,5
wettelijk samenwonend	32,4	22,5	9,0	8,4	17,9	34,4	22,4	9,4	7,4	20,8
feitelijk samenwonend	12,2	12,9	13,2	11	12,6	13,8	13,6	14,4	10,9	13,7
België/EU*										
gehuwd	53,6	59,1	73,8	77,9	65,6	43,6	59,4	76,1	80,5	61,9
wettelijk samenwonend	33,4	26,3	10,5	8,8	19,9	40	25,5	8,9	7,9	23,0
feitelijk samenwonend	13,0	14,6	15,7	13,3	14,5	16,4	15	15	11,6	15,1
Niet-EU*										
gehuwd	64,1	87,8	94,5	93,2	86,7	86,1	84,6	77,5	100	83,8
wettelijk samenwonend	27,6	6,4	2,8	6,8	8,8	11	8,3	12,2	0	9,9
feitelijk samenwonend	8,2	5,7	2,8	0	4,4	2,9	7,1	10,3	0	6,4
Significantie	n.s.	***	***	n.s.	***	***	***	n.s.	n.s.	***
n	144	307	371	170	992	343	619	471	100	1.533

Significantieniveau: * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant. Grijs gemarkeerde cijfers zijn percentages berekend op n kleiner dan 20.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

3 KENMERKEN VAN DE HUIDIGE PARTNERRELATIE

3.1 GENDERIDENTITEIT VAN DE HUIDIGE PARTNER

Tabel 8 geeft de relatiestatus van de respondenten weer naar *genderidentiteit* van de partner. Vooraf vermelden we dat twee mannelijke respondenten en zes vrouwelijke respondenten in de enquête aangeven dat het huidige geslacht van hun partner niet meer overeenkomt met zijn/haar geboortegeslacht volgens de perceptie van de partner zelf. Het merendeel van de respondenten heeft een heteroseksuele relatie, slechts 0,8% en 1,9% van de mannen respectievelijk vrouwen geven aan een relatie te hebben met een partner van hetzelfde geslacht.

Tabel 8. Relatiestatus voor alle respondenten naar huidige genderidentiteit van de partner, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Mannelijke partner	0	1,1	1,1	0	0,8	87,9	79	65	58	74,4
Vrouwelijke partner	95,8	85,6	81,5	72,0	83,7	2,1	2,2	0,7	1,4	1,6
Ander / weet niet	0	0	0	0	0	0	0,3	0,3	0	0,3
Geen partner	4,2	13,3	17,4	28,0	15,5	10,1	18,5	34,0	40,6	23,8
n	147	347	445	208	1.147	370	741	676	156	1.943

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Vervolgens gingen we na of de prevalentie van hetero- respectievelijk homoseksuele relaties varieert naargelang opleidingsniveau of herkomst.

Opleidingsniveau maakt een verschil voor vrouwen, maar niet voor mannen. Over leeftijdscategorieën heen is het aandeel homoseksuele relaties bij lager opgeleide vrouwen 5,7%, terwijl het aandeel homoseksuele relaties bij midden respectievelijk hoger opgeleide vrouwen 0,5% en 2,2% bedraagt. Deze verschillen zijn terug te brengen tot de groep van 25-34-jarige vrouwen waar de overeenkomstige percentages 11,1% versus 0,9% en 1,7% bedragen. Naar herkomst zijn er geen verschillen.

Tabel 9. Prevalentie van homoseksuele relaties op basis van huidige genderidentiteit voor respondenten met partner, naar opleidingsniveau van de respondent, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Totaal	0	1,4	1,4	0,0	1,0	2,3	2,7	1,1	2,3	2,1
hoogstens diploma LSO	0,0	0,0	1,6	0,0	0,5	11,1	7,0	1,7	0,0	5,7
hoogstens diploma HSO	0,0	1,0	1,0	0,0	0,7	0,9	0,6	0,0	0,0	0,5
diploma hoger onderwijs	0,0	2,0	1,5	0,0	1,3	1,7	2,8	1,4	2,3	2,2
Significantie	/	n.s.	n.s.	/	n.s.	*	n.s.	n.s.	n.s.	*
n	135	295	370	154	954	334	613	479	103	1.529

Significantieniveau: * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant. Grijs gemarkeerde cijfers zijn percentages berekend op n kleiner dan 20.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

3.2 LEEFTIJD VAN DE HUIDIGE PARTNER

Tabel 10 geeft apart voor mannen en vrouwen van verschillende leeftijdscategorieën *de mediaanleeftijd weer van de respondenten* in een partnerrelatie enerzijds en *de mediaanleeftijd van de partners* anderzijds. Over leeftijdscategorieën heen zien we voor mannelijke respondenten die een partner hebben, een mediane leeftijd van 44 jaar, terwijl de mediane leeftijd van de partners 43 jaar is volgens de respondenten. De mediaanleeftijd van vrouwen die een partner hebben is 41 jaar en hun partners hebben volgens de rapportering van deze vrouwen een mediaan leeftijd van 45 jaar. Het leeftijdsverschil tussen mannelijke respondenten en hun partners bedraagt dus één jaar waarbij de mannen zoals verwacht ouder zijn dan hun partners. Het leeftijdsverschil tussen vrouwelijke respondenten en hun partners is vier jaar met dien verstande dat de vrouwelijke respondenten globaal genomen jonger zijn dan hun partners. Dit verschil is te wijten aan herpartnerdynamieken waarbij in hogere orde relaties de vrouwen meer jaren jonger zijn dan de mannen in vergelijking met het leeftijdsverschil in eerste relaties. Aangezien vrouwen jonger zijn in deze relaties is de kans dat er kinderen komen vaak nog groot waardoor we deze gezinstypes terug vinden in deze Gezinsenquête.

Tabel 10. Leeftijden van de respondenten in een partnerrelatie en hun respectievelijke partners (mediaan), apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (in jaren)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Leeftijd respondent (mediaan)	32	40	50	57	44	31	40	49	56	41
Leeftijd partner (mediaan)	33	39	48	54	43	35	43	52	58	45
<i>n</i>	148	323	415	185	1.071	361	674	525	111	1.671

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

We vermelden bijkomend dat er verschillen zijn naar herkomst en opleidingsniveau voor een aantal subgroepen (niet in tabel). Bij mannen vinden we verschillen naar herkomst ($p < 0,001$) in de leeftijdscategorie 45-54 jaar. Mannen laten als mediane leeftijd voor zichzelf respectievelijk voor de partner 50 en 49 jaar optekenen als ze van Belgische of EU⁺-origine zijn, en 49 en 46 jaar als ze een niet-EU⁺-herkomst hebben. Bij vrouwen is er een verschil naar herkomst ($p < 0,01$) bij de 35-44-jarigen: de mediane leeftijd voor vrouwen met een Belgische of EU⁺-herkomst is 40 jaar terwijl die van hun partner 43 jaar is, bij vrouwen met een niet-EU⁺-herkomst zijn de mediane leeftijden 39 en 45 jaar. Inzake opleidingsniveau vinden we significante verschillen terug voor mannen van 25-34 jaar ($p < 0,05$) respectievelijk 35-44 jaar ($p < 0,01$). Voor de eerste leeftijdscategorie zijn de mediane leeftijden van de respondent en zijn partner 32 en 33 jaar, 32 en 32 jaar respectievelijk 33 en 33 jaar naargelang de respondent lager, midden of hoger opgeleid is. Voor de leeftijdscategorie van 35-44-jarige mannen zijn de mediane leeftijden voor de drie opleidingscategorieën 39 en 38 jaar, 40 en 38 jaar respectievelijk 40 en 40 jaar.

3.3 DUURTIJDEN VAN DE VERSCHILLENDE RELATIEFASES

Om de duurtijd van de huidige partnerrelatie in kaart te brengen, wordt gebruik gemaakt van drie vragen: *'Sinds wanneer bent u een koppel?'*, *'Wanneer bent u gehuwd of wanneer heeft u een verklaring van wettelijk samenwonen afgelegd?'* en *'Sinds wanneer woont u samen?'*. Telkens werden zowel de maand als het jaar van deze gebeurtenis gevraagd, maar we gebruiken in deze bijdrage enkel het jaartal om duurtijden te berekenen. Deze vragen werden door de meeste respondenten met een partner (96,3%) logisch ingevuld. Daarmee willen we zeggen dat de duurtijd van de relatie langer is dan de duurtijd van het huwelijk of het wettelijk samenwonen, alsook langer is dan de duurtijd van het samenwonen en dat de duurtijd van het samenwonen niet korter is dan de duurtijd van het huwelijk of het wettelijk samenwonen. Indien dit wel het geval is, werven we de informatie uit de berekeningen aangezien we niet weten wanneer het om foute rapporteringen gaat dan wel om uitzonderlijke situaties qua timing van relatiegebeurtenissen. Tabellen 11 tot en met 13 geven de duurtijden weer voor de huidige partnerrelatie, het samenwonen met de huidige partner en het huwelijk of het wettelijk samenwonen met de huidige partner (mediaan). Logischerwijze zijn de duurtijden in de jongere leeftijdscategorieën kleiner dan in de oudere.

Tabel 11. Duurtijden van de huidige partnerrelatie (mediaan), apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (in jaren)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Duurtijd van de huidige relatie (mediaan)	7	15	21	27	16	10	15	24	28	15
<i>n</i>	154	365	483	234	1.236	389	786	717	165	2.057

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Tabel 12. Duurtijden van het samenwonen met de huidige partner (mediaan), apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (in jaren)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Duurtijd van het samenwonen (mediaan)	7	13	21	25	15	8	14	23	29	13
<i>n</i>	154	365	483	234	1.236	389	786	717	165	2.057

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Tabel 13. Duurtijden van het huwelijk of het wettelijk samenwonen met de huidige partner, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (in jaren)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Duurtijd van het huwelijk of het wettelijk samenwonen (mediaan)	5	11	20	26	13	5	11	23	28	12
<i>n</i>	154	365	483	234	1.236	389	786	717	165	2.057

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

3.4 PREMARITAAL SAMENWONEN OF FEITELIJK SAMENWONEN VOOR HET WETTELIJK SAMENWONEN

Tabel 14 geeft het aandeel van de partnerrelaties weer waarin respondenten die op het moment van bevraging gehuwd zijn of wettelijk samenwonen, vooraf feitelijk samenwoonden met de huidige partner. Zoals verwacht op basis van eerder onderzoek (Pasteels e.a., 2012; Pasteels e.a., 2013b) komt het voorhuwelijks samenwonen of het louter feitelijk samenwonen vooraleer men een verklaring van wettelijk samenwonen aflegt, vaker voor in de jongste leeftijdscategorieën. Acht op tien van de 25-34-jarige mannen (79,3%) en vrouwen (78,1%) die op het moment van bevraging een partnerrelatie hebben, hebben vooraf samengewoond alvorens de relatie officieel te maken via een huwelijk of wettelijk samenwonen. Bij de oudere leeftijdscategorieën bedraagt dit aandeel ongeveer de helft, met name 45,5% voor de 55-64-jarige mannen en 55,5% voor de 55-64-jarige vrouwen. Dit relatief hoge aandeel in de oudere leeftijdscategorieën is waarschijnlijk te wijten aan hogere orde relaties die meer recent gestart zijn en daardoor meer gekleurd zijn door de huidige tijdsgeest waarin feitelijk samenwonen meer aanvaard is dan eerste relaties die mogelijks enkele decennia geleden al startten.

Tabel 14. Prevalentie van samenwonen voor het huwelijk of het wettelijk samenwonen met de huidige partner, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Samenwonen voor het huwelijk of voor het wettelijk samenwonen	79,3	70,7	53,5	45,5	63,2	78,1	72,9	49,1	55,2	66,3
n	119	230	289	130	768	265	493	370	76	1.204

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Vervolgens werd nagegaan of het *opleidingsniveau* samenhangt met de keuze om feitelijk samen te wonen alvorens een huwelijk aan te gaan of een verklaring van wettelijk samenwonen af te leggen. Een analyse naar herkomst van de respondent was niet mogelijk aangezien de steekproefgrootte hiervoor te klein bleek. In tabel 15 delen we de verschillende leeftijdscategorieën van mannen en vrouwen die op het moment van bevraging gehuwd zijn of wettelijk samenwonen verder op naargelang hun opleidingsniveau. Over leeftijdscategorieën heen is er een significant verschil voor mannen waarbij hoger en midden opgeleide mannen meer dan lager opgeleide mannen kiezen om eerst feitelijk samen te wonen alvorens te huwen of wettelijk samen te wonen, met name 67,1% en 64,2% tegenover 49,9%. De grootste verschillen zien we in de jongste leeftijdscategorie, waar 85,8% van de hoger opgeleide mannen en slechts 51,3% van de lager opgeleide mannen vooraf louter feitelijk samengewoond heeft. Bij de vrouwen is de tendens hetzelfde: indien men beschikt over een diploma hoger onderwijs is de kans dat men feitelijk samenwoont voor het huwelijk of voor het wettelijk samenwonen hoger dan wanneer men lager opgeleid is, nl. 70,0% versus 54,8%. Verschillen zijn significant voor vrouwen in de leeftijdscategorie van 25-34 jaar. De percentages inzake een periode feitelijk samenwonen vooraleer een huwelijk aan te gaan of een verklaring van wettelijke samenwoning af te sluiten zijn voor lager, midden en hoger opgeleide 25-34-jarige vrouwen 47,7%, 72,5% en 82,9%.

Tabel 15. Prevalentie van samenwonen voor het huwelijk of voor het wettelijk samenwonen met de huidige partner naar opleidingsniveau, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Totaal	78,8	71,8	54,6	46,2	63,9	78,4	72,8	49,0	55,2	66,3
hoogstens diploma LSO	51,3	60,9	41,7	46,4	49,9	47,7	65,9	41,6	78,3	54,8
hoogstens diploma HSO	75,2	59,1	64,5	55,4	64,2	72,5	62,9	47,6	52,4	59,7
diploma hoger onderwijs	85,8	80,2	52,1	40,8	67,1	82,9	76,2	51,1	52,2	70,0
Significantie	**	***	*	n.s.	**	**	n.s.	n.s.	n.s.	**
n	117	222	283	122	744	259	480	361	76	1.176

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

3.5 LAT-RELATIES: REDENEN OM NIET SAMEN TE WONEN

Aan iedereen die aangaf een partner te hebben waarmee men op het moment van bevraging niet samenwoonde, werd gevraagd wat hiervoor de redenen waren. De aangeboden antwoordmogelijkheden waarvan men er meerdere mocht aanduiden, waren: 'we zijn nog niet klaar om samen te wonen', 'ik en/of mijn partner willen apart wonen', 'omwille van financiële redenen', 'omwille van studie- of werkomstandigheden', 'omwille van de kinderen of gezinsomstandigheden', 'omwille van gezondheidsredenen', 'andere reden'. Respondenten konden meerdere redenen aanduiden. 45 mannen en 100 vrouwen antwoordden op deze vraag. 47 mannen gaven één reden op, 13 mannen gaven twee redenen op en 4 mannen gaven drie redenen op. Bij de vrouwen gaven, 59 vrouwen één reden op, 25 vrouwen gaven twee redenen op en 9 vrouwen gaven drie of meer redenen op.

De meest vermelde reden (n = 47) zijn kinderen of gezinsomstandigheden. De reden die daarna frequent vermeld wordt, betreft het nog niet klaar zijn om samen te wonen (n = 47). Ook 'Ik en/of mijn partner willen apart wonen' komt eveneens relatief vaak voor (n = 44). 15 en 11 respondenten geven aan dat ze apart wonen van de partner omwille van studie- of werkomstandigheden respectievelijk financiële redenen. 35 respondenten die deze vraag beantwoordden, kozen antwoordcategorie 'andere', waarvan 14 respondenten de toelichting geven dat de partner in het buitenland woont of werkt en enkelen het hebben van elk een eigen woonst aangeven als reden om apart te blijven wonen. De overige antwoorden zijn grosso modo in lijn met de voorziene categorieën.

3.6 RANG VAN DE HUIDIGE PARTNERRELATIE

Om de rang van de huidige partnerrelatie te berekenen wordt de informatie gebruikt die bekomen werd via de volgende vraag 'Heeft u vroeger één of meerdere vaste relaties gehad?' met bijkomende toelichting 'Met vaste relatie bedoelen we een relatie die minstens drie maanden duurde. Het maakt niet uit of u met deze partner samenwoonde of niet. Belangrijk! De relatie met de huidige partner telt niet mee bij deze vragen.' Dit impliceert dat LAT-relaties eveneens meegeteld worden om de rang van de huidige partnerrelatie te berekenen.

Tabel 16 geeft weer dat vier à vijf op tien huidige samenwonende én niet-samenwonende partnerrelaties een eerste relatie zijn. Anderzijds is voor bijna één op vijf mannen en vrouwen de huidige partnerrelatie minstens een vierde relatie. Opvallend is vooral dat het voorkomen van tweede en hogere orde weinig verschilt tussen leeftijdscategorieën. Dit is in lijn met eerder onderzoek waar aangetoond werd dat de jongere generaties in een veel kortere tijdspanne al evenveel of zelfs meer transities doormaken dan wat de partnerhistorieken van de oudere generaties laten zien (Pasteels e.a., 2013b) of met de stelling dat levenslopen van volwassenen in Vlaanderen meer dynamisch zijn dan vroeger (Pasteels, 2020).

Tabel 16. Huidige partnerrelatie (ongeacht type) naar rang inclusief eerdere LAT-relaties, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
1	45,7	43,2	46,7	51,0	45,9	41,5	39,3	43,6	43,7	41,4
2	21,6	20,6	15,3	17,6	18,5	16,1	20,2	20,9	18,5	19,3
3	12,8	11,2	14,2	11,9	12,6	22,3	18,8	15,6	17,5	18,7
4	8,8	10,5	10,8	7,2	9,9	10,5	9,5	10,2	12,4	10,1
5 of meer	11,1	14,6	13,0	12,4	13,1	9,7	12,3	9,7	7,9	10,6
n	147	322	408	181	1.058	359	670	523	111	1.663

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Tabel 17, 18 en 19 geven ter informatie de rang van de huidige relaties weer maar enkel voor samenwoonrelaties, huwelijken en relaties met wettelijke verklaring van samenwoning. Tabel 17 laat zien dat globaal genomen over leeftijdscategorieën heen 8,3% mannen en 9,8% vrouwen minstens in hun derde samenwoonrelatie zijn. In de oudste leeftijdscategorie van 55-64-jarigen is dat 15,8% bij de mannen en 19,2% bij de vrouwen. Dit laatste cijfer betekent dat bijna één op vijf moeders in deze leeftijdscategorie minstens voor de derde keer met een partner samenwoont. Uiteraard dient hierbij vermeld te worden dat we uit de gegevens zoals ze in de gezinsenquête bevestigd zijn, niet kunnen opmaken wanneer het kind/de kinderen geboren zijn ten opzichte van deze partnerhistoriek en het dus niet per definitie wil zeggen dat zij elke relatie-episode meemaken.

Tabel 17. Huidige samenwoonrelatie naar rang exclusief eerdere LAT-relaties, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
1	82,5	75,9	69,5	61,4	73	78,8	69,4	70,0	67,9	71,9
2	14,3	19,3	19,1	22,8	18,8	14,8	19,8	20,4	13,0	18,3
3	1,9	4,0	8,3	11,3	6,1	4,8	8,4	8,3	16,2	7,9
4 of meer	1,3	0,8	3,1	4,5	2,2	1,6	2,5	1,3	3,0	1,9
n	144	307	374	173	998	345	620	475	101	1.541

[BRON: GEZINSENQUÊTE 2021](#)

Tabel 18 toont aan dat globaal genomen 10,8% mannen en 7% vrouwen met een kind jonger dan 25 jaar in een tweede huwelijk of hoger is. De overeenkomstige cijfers inzake wettelijke samenwoning zoals gepresenteerd in tabel 19 geven aan dat 10,1% van de mannen en 11,1% van de vrouwen met een kind jonger dan 25 jaar minstens voor de tweede keer een verklaring van wettelijke samenwoning voltrok. Grosso modo stellen we vast dat de cijfers zowel wat huwelijk als wettelijke samenwoning betreft, oplopen over leeftijdscategorieën heen.

Tabel 18. Huidig huwelijk naar rang (enkel huwelijken), apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
1	97,2	94,8	86,7	76,4	89,2	100	94,8	89,1	82,7	93,0
2	2,8	4,8	11,6	18	9,2	0	5,0	10,2	14,6	6,5
3 of meer	0	0,4	1,7	5,6	1,6	0	0,2	0,7	2,7	0,5
n	86	209	301	142	738	185	418	380	86	1.069

[BRON: GEZINSENQUÊTE 2021](#)

Tabel 19. Huidige samenwoonrelatie met verklaring van wettelijke samenwoning naar rang (enkel samenwoonrelatie met verklaring van wettelijke samenwoning), apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
1	91,8	90,3	86,9	84,0	89,8	92,9	86,0	90,4	60,5	88,9
2	4,1	9,7	13,1	7,7	8,2	5,5	12,4	5,5	39,5	9,2
3 of meer	4,1	0	0	8,2	1,9	1,6	1,6	4,0	0	1,9
n	43	64	29	12	148	116	130	36	6	288

Grijs gemarkeerde cijfers zijn percentages berekend op n kleiner dan 20.

[BRON: GEZINSENQUÊTE 2021](#)

4 PARTNERHISTORIEK

4.1 AANTAL RELATIES EN AANTAL SAMENWOONRELATIES

Anders dan in § 3.6 waar het ging over de relatierang van de huidige relatie, kijken we nu in deze sectie naar het aantal relaties die men rapporteert, ongeacht of men heden al dan niet in een relatie is. In tabel 20 worden alle vaste relaties in acht genomen. Een vaste relatie wordt – zoals reeds eerder aangegeven – in de enquête beschreven als *‘Met vaste relatie bedoelen we een relatie die minstens drie maanden duurde. Het maakt niet uit of u met deze partner samenwoonde of niet. Belangrijk! De relatie met de huidige partner telt niet mee bij deze vragen.’* We merken op dat in de tabellen die we hierna presenteren de informatie over de huidige relatie wel meegerekend werd waardoor de cijfers de volledige partnerhistoriek weerspiegelen en niet enkel de beëindigde relaties in ogenschouw nemen.

Tabel 20 geeft weer dat 0,2% van de mannen en 0,3% van de vrouwen met een kind jonger dan 25 jaar nooit een vaste relatie had. Ongeveer vier op tien mannen (42,2%) en vrouwen (37,0%) rapporteren één vaste relatie, een vijfde van de mannen (20%) en vrouwen (21,8%) rapporteren er twee. Drie op tien vrouwen rapporteren drie (20,1%) of vier (9,6%) vaste relaties, bij mannen gaat het om 13,9% met 3 vaste relaties en 9,9% met twee vaste relaties. Eén op tien mannen (9,9%) en vrouwen (9,6%) rapporteren vier relaties en 14,0% en 11,2% mannen respectievelijk vrouwen met minstens één kind jonger dan 25 jaar rapporteren vijf vaste relaties of meer. Naar analogie met tabel 16 stellen we ook hier geen grote verschillen vast tussen leeftijdscategorieën en besluiten we opnieuw dat de levensloop van volwassenen dynamischer werd de afgelopen decennia (Pasteels, 2020).

Tabel 21 geeft dan op dezelfde manier het aantal samenwoonrelaties weer. Zoals de omschrijving doet vermoeden nemen we in deze tabel enkel de relaties in rekening waarin men met een partner samengewoond heeft of heden samenwoont. Globaal genomen woonden bijna zeven op tien mannen (67,9%) en vrouwen (65,9%) eenmaal samen met een partner en zoals gezegd, kan deze samenwoonrelatie heden nog aan de gang zijn. Een op vijf mannen en vrouwen, - beide subgroepen laten 21,3% optekenen – woonden twee keer samen, voor een op tien mannen (9,6%) en vrouwen (10,4%) bestaat de partnerhistoriek uit drie of meer samenwoonrelaties.

Deze bevindingen sluiten aan bij de uitdaging die we in 2020 formuleerden inzake dubbeldynamische kinderen na scheiding. Aangezien kinderen na de relatiebreuk van hun ouders zowel langs moeders- als langs vaderszijde meewandelen op het relatietraject dat hun ouders afleggen, kunnen we ze als dubbeldynamisch benoemen. Tabel 20 en tabel 21 tonen aan dat een relatietraject met multiple relaties zeker niet zeldzaam is. Natuurlijk past het hier opnieuw op te merken dat het tijdstip waarop het kind geboren wordt ten opzichte van de partnerhistoriek cruciaal is om uit te maken welke relatie-episodes kinderen doormaken en welke plaats vonden voor hun geboorte.

Tabel 20. Aantal vaste relaties (ongeacht relatietype), apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
0	0	0	0,6	0	0,2	0	0	0,9	0	0,3
1	43,3	39,8	43,4	43,9	42,2	39,2	35,5	37,5	36,0	37,0
2	23,8	20,6	17,6	20,3	20,0	18,3	21,3	23,4	26,4	21,8
3	12,9	14	13,7	13,5	13,6	22,7	20,9	17,8	18,5	20,1
4	8,8	11,1	10,2	7,6	9,9	9,9	9,6	9,9	8,4	9,6
5 of meer	11,1	14,5	14,5	14,7	14,0	9,9	12,7	10,5	10,7	11,2
n	145	348	436	204	1.133	376	730	654	148	1.908

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Tabel 21. Aantal samenwoonrelaties (ongeacht relatietype), apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
0	0,8	0,3	1,3	3,7	1,2	1,9	2,5	2,5	1,8	2,3
1	79,4	72,1	64,8	52,8	67,9	76,1	63,9	61,9	63,9	65,9
2	16,6	21,0	21,2	27,2	21,3	15,4	22,0	24,9	19,2	21,3
3 of meer	3,1	6,5	12,7	16,3	9,6	6,5	11,5	10,7	15,1	10,4
n	146	350	438	209	1.143	376	733	665	150	1.924

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

In tabel 22 gingen we na of de prevalentie van multiple samenwoonrelaties verschilt naargelang opleidingsniveau. Met multiple samenwoonrelaties bedoelen we dat de partnerhistoriek twee of meer samenwoonrelaties bevat. Globaal genomen hebben drie op tien mannen (30,4%) en vrouwen (31,6%) met minstens één kind jonger dan 25 jaar twee of meer samenwoonrelaties. Dit aandeel verschilt naargelang opleidingsniveau. Quasi één op drie lager (32,0%) en midden (35,3%) opgeleide mannen hebben twee of meer samenwoonrelaties terwijl dat geldt voor slechts één op vier hoger opgeleide mannen (26,7%). Binnen leeftijdscategorieën zijn er voor mannen geen significante verschillen. Bij vrouwen is dat wel zo. We vinden significante verschillen inzake de prevalentie van multiple samenwoonrelaties naargelang opleidingsniveau voor 25-34-jarigen en 45-54-jarigen alsook over leeftijdscategorieën heen. Globaal genomen hebben vier op tien vrouwen die lager (43,8%) of midden (37,6%) opgeleid zijn twee of meer samenwoonrelaties, terwijl dat bij hoger opgeleide vrouwen slechts één op vier is, met name 26,9%. In de leeftijdscategorie van 45-54-jarige vrouwen heeft de helft van de lager opgeleide vrouwen (52,6%) twee samenwoonrelaties of meer. Deze cijfers voor mannen en vrouwen tonen aan dat hogere orde samenwoonrelaties vaker voorkomen naargelang men lager opgeleid is.

Tabel 22. Prevalentie van twee of meer samenwonenrelaties in de partnerhistoriek (ongeacht relatietype) naar opleidingsniveau, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages).

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Twee of meer samenwonenrelaties	18,2	26,9	34,1	42,4	30,4	21,7	33,7	35,2	34,1	31,6
hoogstens diploma LSO	20,4	30,0	34,3	37,5	32,0	35,8	39,8	52,6	40,5	43,8
hoogstens diploma HSO	24,5	29,3	40,0	48,7	35,3	28,6	38,0	41,8	42,6	37,6
diploma hoger onderwijs	12,9	24,5	30,2	39,7	26,7	16,1	31,5	27,8	30,2	26,9
Significantie	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	**	**	n.s.	***	n.s.	***
n	139	337	424	197	1.097	367	711	644	148	1.870

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

In tabel 23 gingen we na of de prevalentie van multiple samenwonenrelaties verschilt naargelang herkomst. Zowel bij mannen als bij vrouwen stellen we vast dat de respondenten naar herkomst indelen verschillen doet verschijnen inzake de prevalentie van twee of meer samenwonenrelaties. De trend is dat drie op tien Belgische of EU+ mannen (32,9%) en vrouwen (33,9%) versus maar twee op tien niet-EU+-mannen (20,4%) en vrouwen (19,4%) twee of meer samenwonenrelaties heeft. Deze verschillen zijn significant voor mannen en vrouwen over leeftijdscategorieën heen maar ook voor 45-54-jarige mannen en 45-54-jarige vrouwen zien we deze trend significant uit de cijfers opborrelen. Een bijzonderheid zien we bij de 25-34-jarige vrouwen: één op vier Belgische of EU+-vrouwen (26,1%) heeft twee of meer samenwonenrelaties tegenover maar één op twintig niet-EU+-vrouwen (5,5%)

Tabel 23. Prevalentie van twee of meer samenwonenrelaties in de partnerhistoriek (ongeacht relatietype) naar herkomst, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages).

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Twee of meer samenwonenrelaties	19,8	27,5	33,9	43,5	30,9	22,0	33,5	35,6	34,3	31,8
België/EU+	19,9	29,3	36,4	46,1	32,9	26,1	35,0	37,2	35,2	33,9
niet-EU+	19,4	19,3	19,6	27	20,4	5,5	26,1	24,6	18,5	19,4
Significantie	n.s.	n.s.	**	n.s.	***	***	n.s.	*	n.s.	***
n	146	350	438	209	1.143	376	733	665	150	1.924

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

In Tabel 24 stellen we een nieuwe indelingsvariabele voor. We onderscheiden mannen en vrouwen naargelang er al dan niet minstens één kind jonger dan 25 inwonend is. Opvallend zijn de grote verschillen tussen beide subgroepen en dat zowel bij mannen als bij vrouwen. Bijna een kwart van de mannen (23,6%) met minstens één inwonend kind onder 25 jaar rapporteert twee of meer samenwonenrelaties, terwijl maar liefst zes op tien mannen (61,8%) wiens kind(eren) onder 25 jaar niet meer inwoont (inwonen), twee of meer samenwonenrelaties rapporteren. Bij vrouwen zijn de cijfers quasi hetzelfde en gaat het om 29,7% en 58,2%. Deze significante

verschillen zien we ook terug binnen quasi alle leeftijdscategorieën. We laten 25-34-jarigen buiten beschouwing omwille van een te kleine steekproefgrootte. Ook de 55-64-jarige vrouwen volgen een ander patroon, in deze subgroep verschillen vrouwen met en zonder inwonend(e) kind(eren) quasi niet, met name 33,7% en 36,5% van deze vrouwen rapporteren twee of meer samenwoningrelaties.

Tabel 24. Prevalentie van twee of meer samenwoningrelaties in de partnerhistoriek (ongeacht relatietype) naar woonsituatie kind(eren), apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages).

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Twee of meer samenwoningrelaties	19,8	27,5	33,9	43,5	30,9	22,0	33,5	35,6	34,3	31,8
minstens één inwonend kind	16,4	22,6	24,3	34,5	23,6	21,0	31,9	32,4	33,7	29,7
geen inwonend kind	53,8	56,4	64,5	65,6	61,8	59,8	67,0	63,9	36,5	58,2
Significantie	***	***	***	***	***	**	***	***	n.s.	***
n	146	350	438	209	1.143	376	733	665	150	1.924

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant. Grijs gemarkeerde cijfers zijn percentages berekend op n kleiner dan 20.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

4.1 PREVALENTIE VAN HUWELIJK EN WETTELIJKE SAMENWONINGEN

De cijfers uit tabel 25 bieden inzicht in de prevalentie van huwelijken en wettelijke samenwoningen. Opnieuw nemen we de partnerhistoriek tot en met de eventuele huidige relatie onder beschouwing. Zoals verwacht daalt de prevalentie van ooit gehuwd zijn naarmate respondenten jonger zijn. Globaal genomen zijn zeven op tien mannen (72,5%) en vrouwen (69%) ooit gehuwd maar cijfers variëren tussen jong en oud voor mannen van 58,3% naar 86,3% en voor vrouwen van 50,8% naar 86,2%. Wat wettelijk samenwonen betreft zien we dan de omgekeerde trend. Globaal rapporteren drie op tien mannen (28,1%) en vrouwen (28,9%) ooit een verklaring wettelijke samenwoning afgesloten te hebben, maar voor mannen dalen deze percentages van 35,9% naar 23,0% over leeftijdscategorieën van jong naar oud heen en bij vrouwen gaat het van 39,9% bij 25-34-jarigen naar 16,7% bij 55-64-jarigen. Deze cijfers maken meer dan duidelijk dat wettelijke samenwoning meer en meer ingeburgerd geraakt als een alternatief voor het huwelijk, vooral in de jongste leeftijdscategorieën maar ook in de oudere leeftijdscategorieën is wettelijke samenwoning niet meer zo zeldzaam.

Tabel 25. Heden of ooit gehuwd respectievelijk wettelijk samenwonend zijn, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Ooit gehuwd	58,3	64,9	80,1	86,3	72,5	50,8	65,6	79,7	86,2	69,0
Ooit wettelijk samenwonend	35,9	32,8	22,2	23,0	28,1	39,9	31,4	22,4	16,7	28,9
n	147	356	454	213	1.170	376	757	696	158	1.987

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Tabel 26 toont vooreerst aan dat de keuze om te huwen dan wel wettelijk samen te wonen samenhangt met opleidingsniveau voor de subgroep van 45-54-jarige mannen. Hoger opgeleiden rapporteren vaker ooit gehuwd te zijn dan lager of midden opgeleiden, met name 84,5% tegenover 75,6% en 76%. Wat ooit wettelijk samengewoond betreft stellen we ook voor 45-54-jarige mannen vast dat lager en midden opgeleiden vaker een

verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd dan hoger opgeleiden, met name 25,3% en 28,1% tegenover 17,1%. Bij vrouwen is er over leeftijdscategorieën heen een verschil inzake ooit wettelijk samengewoond, hier zijn het de lager opgeleiden die frequenter aangeven ooit wettelijk samengewoond te hebben (of heden wettelijk samen te wonen) dan de midden en hoger opgeleiden, met name 40,1% versus 28,7% en 26,7%. Dezelfde trends zien we bij de 45-54-jarige alsook 55-64-jarige vrouwen maar daar zijn de eerste percentages nog hoger, met name 45,6% 45-54-jarige lager opgeleide vrouwen en 49,2% 55-64-jarige lager opgeleide vrouwen geven aan ooit wettelijk samengewoond te hebben. Uiteraard dienen we te vermelden dat het aantal relaties dat men doormaakt ook gekleurd was door opleidingsniveau wat dan ook de resultaten in tabel 25 beïnvloedt.

Tabel 26. Heden of ooit gehuwd respectievelijk wettelijk samenwonend zijn naar opleidingsniveau, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Ooit gehuwd	58,5	64,8	80,0	86,1	72,5	51,0	65,5	80,5	86,0	69,3
hoogstens diploma LSO	67,3	74,5	75,6	76,3	74,6	50,7	65,8	77,0	83,1	68,4
hoogstens diploma HSO	55,2	59,0	76	86,9	69,0	45,9	64,1	80,4	96,5	68,5
diploma hoger onderwijs	59,1	64,5	84,5	90,3	74,1	53,3	66,0	81,5	83,5	69,7
Significantie	n.s.	n.s.	*	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
Ooit wettelijk samengewoond	37,0	33,6	22,4	20,7	28,1	39,2	31,8	22,2	16,9	28,9
hoogstens diploma LSO	23,4	35,1	25,3	23,5	28,2	28,1	38,9	45,6	49,2	40,1
hoogstens diploma HSO	34,0	38,0	28,1	22,9	31,3	41,5	29,6	23,0	15,4	28,7
diploma hoger onderwijs	42,2	30,7	17,2	17,6	26,0	40,4	31,2	16,2	11,6	26,7
Significantie	n.s.	n.s.	*	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	***	***	***
n	140	341	441	202	1.124	367	732	671	156	1.926

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Ooit gehuwd of ooit wettelijk samengewoond verschilt ook naar herkomst (tabel 27). De trends zijn globaal genomen de volgende: ooit gehuwd zijn komt meer voor bij niet-EU⁺-mannen dan bij Belgische en EU⁺-mannen, minder ooit wettelijk samengewoond hebben is zeldzamer voor niet-EU⁺-respondenten dan voor Belgen en EU⁺-respondenten en dit laatste geldt zowel voor mannen als voor vrouwen. Deze trends zijn bijkomend significant binnen de subgroepen van 35-44-jarige mannen alsook van 25-34-jarige en 35-44-jarige vrouwen. De verschillen zijn nu en dan wat meer uitgesproken maar steeds in lijn met de globale trend.

Tabel 27. Heden of ooit gehuwd respectievelijk wettelijk samenwonend zijn naar herkomst, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Ooit gehuwd	58,3	64,9	80,1	86,3	72,5	50,8	65,6	79,7	86,2	69,0
België/EU ⁺	55,6	59,6	78,9	86,1	70,0	43,8	63,0	82,5	86,7	68,1
niet-EU ⁺	71,8	89,1	86,5	87,2	85,2	78,6	77,2	64,7	79,3	73,7
Significantie	n.s.	***	n.s.	n.s.	***	***	**	***	n.s.	n.s.
Ooit wettelijk samengewoond	35,9	32,8	22,2	23,0	28,1	39,9	31,4	22,4	16,7	28,9
België/EU ⁺	36,4	35,8	23,5	24,7	29,8	46,3	33,6	21,2	17,8	30,4
niet-EU ⁺	33,5	19,2	15,3	12,8	19,3	14,6	21,5	29,0	0	21,4
Significantie	n.s.	**	n.s.	n.s.	**	***	*	n.s.	n.s.	**
n	147	356	454	213	1.170	376	757	696	158	1.987

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

4.2 PREVALENTIE VAN SAMENWOONRELATIEBREUKEN

Een partnerhistoriek biedt ook inzicht in wie ooit een samenwoonrelatiebreuk doormaakte. Tabel 28 geeft weer dat vier op tien mannen (38,5%) en vrouwen (44,0%) een samenwoonrelatiebreuk rapporteert. Deze aantallen lopen op over leeftijdscategorieën heen, voor mannen is dat van 19,9% naar 49,7%, bij vrouwen gaan deze percentages van 28,8% naar 59,2%. Opvallend is toch wel dat reeds in de categorie van 25-34-jarige vrouwen met minstens één kind onder 25 jaar bijna drie op tien een samenwoonrelatiebreuk doormaakte en dat in de categorie van 55-64-jarige vrouwen het om zes op tien vrouwen gaat. Opnieuw stippen we aan dat deze samenwoonrelatiebreuk zich eventueel kan situeren voor de geboorte van de kinderen van deze vrouwen.

Tabel 28. Ooit een samenwoonrelatiebreuk doorgemaakt, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Ooit samenwoon- relatiebreuk	19,9	35,8	44,4	49,7	38,5	28,8	42,1	52,0	59,2	44,0
n	151	357	462	220	1.190	383	760	694	156	1.993

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Tabel 29 en 30 bekijken deze transitie apart voor mannen en vrouwen naargelang hun opleidingsniveau respectievelijk herkomst. Inzake opleidingsniveau zijn er significante verschillen voor mannen over leeftijdscategorieën heen, waarbij lager en midden opgeleide mannen vaker een samenwoonrelatiebreuk doormaken dan hoger opgeleide mannen, met name 41,7% en 43,6% versus 33,1%. Voor vrouwen over leeftijdscategorieën heen geldt hetzelfde, 55,2% lager opgeleiden en 51,4% midden opgeleiden versus 38,9% hoger opgeleiden rapporteren een samenwoonrelatiebreuk. Opvallend is toch wel dat meer dan de helft van lager en midden opgeleide vrouwen met minstens een kind jonger dan 25 jaar een samenwoonrelatiebreuk doormaakt tijdens de levensloop, met name 55,2% en 51,4% en in de leeftijdscategorieën van 45-54-jarige vrouwen en 55-64-jarige vrouwen lopen deze percentages voor deze subgroepen zelfs op tot quasi twee op drie vrouwen, met name 65,8% en 62,2% respectievelijk 60,4% en 66,6%. In de groep van 45-54-jarige vrouwen is er een significant verschil naar opleidingsniveau, slechts 44% van de hoger opgeleide vrouwen rapporteert een

samenwoonrelatiebreuk. Ook zijn de percentages verschillend binnen de groep van 25-34-jarige vrouwen, over opleidingsniveaus heen zijn de percentages vrouwen die een samenwoonrelatiebreuk doormaakten 48,2%, 38,8% en 20,7%.

Tabel 29. Ooit een samenwoonrelatiebreuk doorgemaakt naar opleidingsniveau, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Ooit samenwoonrelatiebreuk	18,4	35,6	44,3	49,1	38,1	28,7	42,3	52,0	58,6	44,0
hoogstens diploma LSO	20,4	41,4	46,3	43,8	41,7	48,2	46,9	65,8	60,4	55,2
hoogstens diploma HSO	24,8	40,2	50,2	57,0	43,6	38,8	44,5	62,2	66,6	51,4
diploma hoger onderwijs	12,7	31,0	39,5	45,3	33,1	20,7	40,9	44,0	55,9	38,9
Significantie	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	***	***	n.s.	***	n.s.	***
n	144	343	447	206	1.140	374	733	670	154	1.931

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Tabel 30 zoomt in op ooit een samenwoonrelatiebreuk meegemaakt hebben naargelang herkomst. Zowel over leeftijdscategorieën heen als binnen heel wat leeftijdscategorieën en zowel voor mannen als vrouwen zijn er significante verschillen, waarbij het patroon altijd hetzelfde is, nl. Belgen en EU⁺-burgers maken vaker een samenwoonrelatiebreuk door dan niet-EU⁺-burgers.

Tabel 30. Ooit een samenwoonrelatiebreuk doorgemaakt naar herkomst, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Ooit samenwoonrelatiebreuk	19,9	35,8	44,4	49,7	38,5	28,8	42,1	52,0	59,2	44,0
België/EU⁺	20,0	38,4	47,5	54,0	41,2	31,5	44,8	53,6	59,9	46,5
niet-EU⁺	19,4	24,0	27,6	24,1	24,5	17,7	29,3	42,6	44,6	30,7
Significantie	n.s.	**	***	**	***	*	**	n.s.	n.s.	***
n	151	357	462	220	1.190	383	760	694	156	1.193

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

5 EX-PARTNERSCHAP EN OUDERSCHAP

5.1 PREVALENTIE VAN GESCHIEDEN OUDERSCHAP

Tabel 30 gooit licht op gescheiden ouderschap en dus op de prevalentie van kind(eren) uit één of meerdere vorige relaties. Deze informatie kwam in de enquête beschikbaar via de vraag 'Heeft u een ex-partner waarmee u kinderen heeft?'. Respondenten konden aangeven of er één of meerdere ex-partners zijn waarmee ze kinderen hebben of aanduiden dat er geen ex-partner is die de andere ouder is van één of meerdere eigen kinderen.

Deze vraag werd enkel gesteld als de respondent eerder aangaf één of meerdere vaste relaties gehad te hebben. 45,3% van respondenten die ooit een relatiebreuk doormaakten, geven aan één ex-partner te hebben die de andere ouder is van minstens één kind en 5,2% vermeldden twee ex-partners waarmee er kinderen zijn. Omwille van de kleine groep die samen met meerdere ex-partners kinderen heeft, beschouwen we één of meerdere ex-partners niet langer als aparte categorieën in tabellen 31 t.e.m. 33.

Tabel 31 geeft percentages apart voor mannen en vrouwen over en binnen alle leeftijdscategorieën maar relateert deze opnieuw aan de volledige steekproef, dit om een globaal beeld van gescheiden ouderschap in de populatie te verkrijgen. Zo zien we dat quasi drie op tien mannen (29,5%) en een op drie vrouwen (35%) één of meerdere kinderen heeft uit één of meerdere vorige relaties. Deze percentages lopen uiteraard op over leeftijdscategorieën heen, met name bij mannen respectievelijk vrouwen van 11,9% en 16,6% bij 25-34-jarigen tot 45,9% en 53,4% bij 55-64-jarigen. Dit betekent dat in de oudste leeftijdscategorieën quasi de helft van de respondenten ook kinderen heeft uit minstens één vorige relatie.

Tabel 31. Kind(eren) uit een vorige relatie(s), apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Kind(eren) uit vorige relatie(s)	11,9	25,3	34,4	45,9	29,5	16,6	31,2	45,9	53,4	35,0
n	152	358	458	217	1.185	377	758	689	157	1.981

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

[BRON: GEZINSENQUÊTE 2021](#)

Verschillen naar opleidingsniveau wat kinderen uit vorige relaties betreft (tabel 32) bestaan voor mannen en vrouwen van alle leeftijden behalve bij 55-64-jarige vrouwen. Des te lager men opgeleid is, des te meer dat gescheiden ouderschap voorkomt. Globaal genomen komt gescheiden ouderschap voor bij vier op tien lager opgeleide (39,6%), drie à vier op tien midden opgeleide (34,7%) en twee op tien hoger opgeleide (21,8%) mannen. Voor vrouwen gaat het om 47,3%, 43,7% en 29,1% naargelang men lager, midden of hoger opgeleid is.

Tabel 32. Kind(eren) uit een vorige relatie(s) naar opleidingsniveau, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Kind(eren) uit vorige relatie(s)	10,6	24,7	34,7	45,6	29,1	16,5	31,5	45,8	52,8	34,9
hoogstens diploma LSO	22,6	29,0	47,3	54,5	39,6	39,7	37,3	58,0	61,1	47,3
hoogstens diploma HSO	18,4	31,7	38,3	52,4	34,7	21,9	40,0	56,5	58,3	43,7
diploma hoger onderwijs	1,6	19,4	27,7	36,0	21,8	10,0	27,6	37,7	49,8	29,1
Significantie	***	*	**	*	***	***	*	***	n.s.	***
n	145	343	443	202	1.133	368	731	668	155	1.922

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Naar herkomst (tabel 33) zijn de verschillen minder uitgesproken binnen de leeftijdscategorieën want enkel significant voor 45-54-jarige vrouwen en 55-64-jarige mannen en vrouwen, maar zijn ze er zeker wel over leeftijdscategorieën heen en dit zowel bij mannen als vrouwen. Het patroon is telkens hetzelfde, nl. Belgische en EU+-burgers krijgen meer te maken met gescheiden ouderschap dan niet-EU+-burgers, met name 30,7% versus 23,3% en 36,8% versus 25,8% voor mannen respectievelijk vrouwen.

Tabel 33. Kind(eren) uit een vorige relatie(s) naar herkomst, apart voor mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën (percentages)

	Mannen					Vrouwen				
	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal	25-34	35-44	45-54	55-64	Totaal
Kind(eren) uit vorige relatie(s)	11,9	25,3	34,4	45,9	29,5	16,6	31,2	45,9	53,4	35,0
België/EU+	11,6	25,4	36,1	49,2	30,7	16,5	32,0	48,7	55,6	36,8
niet-EU+	13,6	25,1	25,8	23,0	23,3	17,1	27,6	30,9	20,7	25,8
Significantie	n.s.	n.s.	n.s.	**	*	n.s.	n.s.	**	*	***
n	152	358	458	217	1.185	377	758	689	157	1.981

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

5.2 VOGELNESTVERBLIJF

961 respondenten die aangeven een ex-partner te hebben waarmee men kinderen heeft, beantwoordden de vraag inzake 'bird nesting'. We merken op dat in de vragenlijst de instructie gegeven wordt dat men de ouder van het jongste kind voor ogen moet houden indien er meerdere ex-partners zijn waarmee men kinderen heeft. Slechts 1,9% van deze respondenten organiseert via 'bird nesting' het ouderschap na een relatiebreuk. 1,3% woont in een apart deel van de gemeenschappelijke woning, 0,6% wonen er op verschillende tijdstippen. Deze lage prevalentie van 'bird nesting' laat niet toe om verschillen tussen subgroepen in kaart te brengen.

5.3 GEVOELENS TEN AANZIEN VAN EX-PARTNER

930 respondenten omschrijven hun gevoelens ten aanzien van hun ex-partner. Ook hier gaat het om de andere ouder van het jongste kind indien er meerdere ex-partners het ouderschap delen over meerdere kinderen. 5,2%

en 21,8 % spreken zich zeer positief ('ik hou nog steeds van mijn ex-partner') respectievelijk eerder positief ('ik mag mijn ex-partner nog steeds graag, maar ik hou niet meer van mijn ex-partner') uit hierover. Quasi de helft (49,5%) staat neutraal tegenover de ex-partner. ('ik voel niets meer voor mijn ex-partner'). 14,7% en 8,8% van de respondenten uiten zich eerder negatief ('ik mag mijn ex-partner niet meer graag') respectievelijk zeer negatief ('ik haat mijn ex-partner of ik heb haat/liefde gevoelens voor mijn ex-partner'). Mannen zijn overwegend positiever dan vrouwen. Waar zowel de zeer positieve alsook de zeer negatieve gevoelens en de neutrale gevoelens ongeveer even vaak door mannen als vrouwen aangeduid worden zien we dat mannen vaker dan vrouwen aanduiden dat ze hun ex-partner nog steeds graag mogen doch niet meer houden van de ex-partner (25,4% versus 19,1%). Andersom duiden vrouwen vaker dan mannen aan dat ze hun ex-partner niet meer graag mogen (17,1% versus 11,6%). Naar opleidingsniveau en herkomst zijn er geen verschillen.

5.4 CONTACT MET DE EX-PARTNER

944 respondenten geven aan hoe vaak ze contact hebben met de ex-partner die de andere ouder is van minstens één van de eigen kinderen. Ook hier gaat het om de andere ouder van het jongste kind indien er meerdere ex-partners het ouderschap delen over meerdere kinderen. In de enquête wordt geduid dat contact verwijst naar alle vormen van contact, zowel fysiek, telefonisch als via chat. 35,8% heeft frequent contact, d.w.z. minstens één keer per week. Voor 16,7% is het contact beperkt tot minstens één keer per maand maar niet wekelijks. 8% geeft aan minder dan één keer per maand contact te hebben met de ex-partner. Opvallend is vooral dat vier op tien respondenten (39,4%) die het ouderschap delen met een ex-partner aangeven zelden of nooit contact te hebben met deze ex-partner. Deze percentages verschillen niet significant voor mannen en vrouwen, en nog meer opvallend, ze verschillen ook niet significant naargelang er al dan niet enkel uitwonende kinderen zijn.

Ze verschillen echter wel naar opleidingsniveau van de respondent ($p < 0,001$) alsook naar diens herkomst ($p < 0,001$). Hoger opgeleide respondenten hebben vaker contact met de ex-partner met wie ze het ouderschap delen. 47,7% en 46,2% van de lager respectievelijk midden opgeleide respondenten geven aan zelden of nooit contact te hebben met de andere ouder, terwijl dit voor hoger opgeleide respondenten 29,5% is. Wat herkomst betreft zijn de verschillen niet eenduidig. Respondenten met een niet-EU⁺-achtergrond, antwoorden zowel vaker dat er dagelijks contact is dan wel dat er zelden of nooit contact is, met name 10,5% versus 4,3% en 48,0% versus 38,2%.

5 SAMENVATTEND BESLUIT EN BELEIDSAANBEVELINGEN

Partnerstatus

Mannen hebben vaker dan vrouwen *een partnerrelatie*. Des te ouder men is, des te minder mannen en vrouwen een partnerrelatie hebben. Deze daling is sterker voor vrouwen. Hoger opgeleiden hebben vaker dan midden en lager opgeleiden een partnerrelatie.

Kenmerken partnerrelatie

Mannen wonen vaker samen met hun partner dan vrouwen. 45-54-jarigen (zowel mannen als vrouwen) wonen het minst vaak samen met hun partner.

Wie samenwoont kiest het vaakst om deze samenwoonrelatie vorm te geven met een huwelijk: bijna 69,7% van de mannen en 65,5% van de vrouwen zijn gehuwd. Bijna 1 op 5 van de mannen en 1 op 5 van de vrouwen woont wettelijk samen en 12,1% van de mannen en 13,7% van de vrouwen woont feitelijk samen.

Wettelijk samenwonen (mogelijks sinds de Wet tot invoering van de wettelijke samenwoning in 1998) doet zich vooral bij de jongere leeftijdscategorieën voor. Hoger opgeleiden kiezen vaker voor een huwelijk, lager opgeleiden kiezen vaker voor feitelijk samenwonen.

Het huwelijk komt veel vaker voor bij respondenten met een niet-EU⁺-herkomst, met name bij de jongere leeftijdscategorieën zien we bij de niet-EU⁺-respondenten dat het huwelijk even populair blijft terwijl respondenten met een herkomst in België/EU⁺ vaker kiezen voor het wettelijk samenwonen.

Redenen om niet samen te wonen met de partner zijn veelal de kinderen, de gezinsomstandigheden, nog niet klaar zijn om te gaan samenwonen en apart willen wonen.

Een minderheid van 0,8% mannen en 1,6% vrouwen heeft een homoseksuele relatie. Dit zien we het meest bij de 25-34-jarige vrouwen (11,1%).

8 op 10 respondenten in de leeftijdscategorie 25-34 jaar (die gehuwd zijn of wettelijk samenwonen) hebben feitelijk samengewoond vooraleer de relatie officieel te maken d.m.v. huwelijk of een verklaring van wettelijk samenwonen. Dit komt eerder voor bij hoger opgeleiden dan bij lager opgeleiden.

Partnerhistoriek

Wat betreft de *rang van de huidige partnerrelatie* en het *aantal vaste relaties* van ouders blijken er weinig verschillen tussen leeftijdscategorieën. Daaruit kunnen we concluderen dat jongere leeftijdscategorieën op jongere leeftijd dus evenveel vaste relaties hebben gehad als de oudere leeftijdscategorieën, en dat er qua partnerrelaties dus meer dynamiek is bij de jongere leeftijdscategorieën en ze in de toekomst mogelijks meer complexe trajecten gaan realiseren.

Lager en midden opgeleiden hebben vaker twee of meer opeenvolgende samenwoonrelaties dan hoger opgeleiden. Mannen en vrouwen met een niet-EU⁺-herkomst hebben minder vaak twee of meer opeenvolgende samenwoonrelaties.

Wettelijk samenwonen raakt meer en meer verspreid als alternatief voor het huwelijk. Hoewel meest frequent voorkomend bij de jongere leeftijdscategorieën komt het ook voor bij de oudere leeftijdscategorieën.

Relatiebreuken na samenwonen komen veelvuldig voor: vier op tien mannen en vrouwen geven aan ooit een samenwoonrelatiebreuk te hebben ervaren. Lager en midden opgeleiden rapporteren vaker minstens één relatiebreuk in vergelijking met hoger opgeleiden. Wat herkomst betreft maakten Belgen/EU⁺-ouders vaker ooit een samenwoonrelatiebreuk mee dan ouders met een herkomst buiten de EU⁺.

Ex-partner

45,3% van de ouders die ooit een relatiebreuk hadden, geeft aan één ex-partner te hebben met wie men kinderen heeft; 5,2% geeft aan twee ex-partners te hebben met wie men kinderen heeft.

Over alle leeftijdscategorieën heen geven drie op tien mannen en vrouwen aan één of meerdere kinderen heeft uit een vorige relatie. Bij de 55-64-jarigen gaat het om de helft van de ouders.

Lager opgeleiden kennen vaker gescheiden ouderschap dan hoger opgeleiden. Ouders met een herkomst in België/EU⁺ meer dan ouders met een herkomst buiten de EU⁺.

Vogelnestverblijf doet zich slechts zeer beperkt voor, met name bij 1,9% van de ouders die kinderen hebben met een ex-partner.

Een kwart van de ouders heeft nog positieve gevoelens t.a.v. van de ex-partner, quasi de helft ervaart neutrale gevoelens en bijna een kwart heeft negatieve gevoelens ten aanzien van de ex-partner.

Vier op tien gescheiden ouders geeft aan zelden of nooit contact te hebben met de ex-partner. Lager en midden opgeleiden hebben vaker 'zelden of nooit' contact met de ex-partner.

Beleidsaanbevelingen

Uit deze resultaten borrelen vijf beleidskwesties op.

Vooreerst kan niet genoeg benadrukt worden dat ouders die de schaalvoordelen van een partnerrelatie niet genieten, een hoger armoederisico hebben dan ouders in intacte of samengestelde gezinnen. Bovendien stellen we een cumulatief risico vast bij lager opgeleide ouders. Zij maken vaker een relatiebreuk door dan midden en hoger opgeleide ouders en hun herpartnerkansen na een relatiebreuk zijn eveneens lager dan bij de twee andere subgroepen.

Ten tweede stellen we vast dat wettelijk samenwonen in opmars is. Hieromtrent nodigen we overheden uit om degelijke informatieverstrekking inzake de juridische bescherming van deze relatievorm uit te rollen aangezien deze bescherming substantieel verschillend is van een wettelijk huwelijk waarvoor wettelijk samenwonen wel vaak als alternatief gekozen wordt.

Een derde aanbeveling betreft het normaliseren van het dynamisch karakter van hedendaagse gezinnen. Alhoewel eenieder weet heeft van scheidingen en nieuwe relaties, stellen we in de praktijk nog te vaak vast dat het kerngezin hardnekkig als het standaardgezin wordt beschouwd. In die optiek willen we ook oproepen om na te denken om de gezinnen die we in de gezinsenquête 'intacte gezinnen' noemen, anders te gaan benoemen net om de maatschappelijke mythe te vermijden als zou het kerngezin het hoogste goed zijn en beter zijn dan gezinnen van alleenstaande ouders of samengestelde gezinnen.

Ten vierde stellen we vast dat negatieve gevoelens ten aanzien van de ex-partner na scheiding niet zeldzaam zijn. Aangezien hoog-conflictueuze scheidingen (HCS) reeds in 2011 geïdentificeerd werden als emotionele kindermishandeling past het voor beleidsmakers om proactief in te zetten op preventie inzake HCS en de mogelijkheden van alternatieve modellen anders dan het ouderlijk consensusmodel na scheiding meer aandacht en visibiliteit te geven. Het model van parallel solo-ouderschap waarop ingezet wordt in ontwrichte gezinnen waar jeugdhulp aan zet is, is reeds een volwaardig alternatief gebleken voor het coöperatief ouderschap in internationale literatuur maar ook in Vlaams onderzoek.

Ook het uitblijven van contact met de ex-partner met wie men kinderen heeft, doet een noodzaak vermoeden om niet alleen in te zetten op communicatiebevorderende interventies tussen ouders na scheiding maar ook in te zetten op én dus ondersteuning te bieden aan andere co-ouderschapssystemen waarmee elke ouder de eigen opvoedingswaarden kan handhaven en de eigen ouderschapsdoelstellingen kan realiseren ten aanzien van de kinderen.

6 REFERENTIES

Audenaert, V. (2022). *Gezinsenquête 2021: Methodologisch Rapport*. www.gezinsenquête.be

- Pasteels, I. (2020). Adaptive and flexible families in contemporary society. Some evidence from Flanders and beyond. Antwerp: University of Antwerp, Faculty of Political and Social Sciences, Department of Sociology, 16 september 2020.
- Pasteels, I., Corijn, M., & Mortelmans, D. (2012a). Voorhuwelijks samenwonen: een vergelijking tussen intacte en niet-intacte huwelijken in Vlaanderen. *Relaties en nieuwe gezinnen*, 2 (4), 1-25.
- Pasteels, I., Corijn, M., & Mortelmans, D. (2012b). Een nieuwe partner na een echtscheiding? Opleidingsverschillen bij mannen en vrouwen in Vlaanderen. *Tijdschrift voor Sociologie*, 33(3/4), 331-352.
- Pasteels, I., Lodewijckx, E., & Mortelmans, D. (2013). Gezinstransities bij volwassenen. In M. Corijn & C. Van Peer (Eds.), *Gezinstransities in Vlaanderen*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering. pagina 22 van 22
- Pasteels, I. & Mortelmans, D. (2013) Gescheiden en dan? Herpartneren in Vlaanderen. *Relaties en Nieuwe Gezinnen*, 3,3, 1- 66.

Bronvermelding

De gezinsenquête is eigendom van de Vlaamse overheid. Bij gebruik van informatie uit deze bijdrage moet de volgende bronvermelding worden opgenomen: 'Pasteels, I. & Emmery, K. (2022). *Gezinsenquête 2011: Partnerrelaties in gezinnen. Gezinnen in Vlaanderen over single zijn en LAT-relaties, over gehuwd, wettelijk of feitelijk samenwonen, voorhuwelijks samenwonen, over vorige partnerrelaties en over de ex-partner.* www.gezinsenquête.be

